

1

KINDERARBEID AANGEPAKT

Project werken aan
'Child Labour Free
Zones'

Een jaar na de spraakmakende tv-uitzendingen van de Keuringsdienst van Waarde staat het onderwerp kinderarbeid nog steeds op het programma. Stop Kinderarbeid zet zich in voor het creëren van 'Child Labour Free Zones'. Met hulp van de Landelijke India Werkgroep en additionele financiering en inspanningen van natuursteenimporteurs Beltrami uit Harelbeke en London Stone uit Londen gaan steeds meer kinderen uit Budh-pura in India naar school. Maar, kan de sector meer doen?

“Tweeënehalf jaar na de start kunnen we zeggen dat het project in Budhpura succesvol is. Het aantal kinderen dat naar school gaat is met 31 procent toegenomen; in januari 2015 ging 48 procent van de kinderen tussen 6 en 14 jaar naar school, nu is dat 79 procent. Maar we zijn er nog niet, een deel van de kinderen is te vaak afwezig en nog niet alle kinderen gaan naar school.” Aan het woord is Dierwette Heyl, programmamedewerker bij de Landelijke India Werkgroep (LIW). De LIW kreeg in 2013 een verzoek van Bram Callewier, directeur Stoneasy.com, zusteronderneming van Beltrami uit Harelbeke. “Callewier had in Budhpura gezien dat er sprake was van kinderarbeid bij de kasseienproductie. Hij wilde iets doen voor de bevolking ter plekke en was op zoek naar een ngo die al in Budhpura actief was. Wij hebben hem in contact gebracht met Manjari, een kleinschalige ngo verankerd in de plaatselijke gemeenschap van Budhpura. Manjari onderhield toen al nauwe contacten met de plaatselijke bevolking. Daardoor is Manjari zich meer dan wie ook bewust van de impact van kinderarbeid in en rond Budhpura en van de talloze andere maatschappelijke problemen die ermee samenhangen. Als onderdeel van de gemeenschap was Manjari perfect geplaatst om het voortouw te nemen bij lokale initiatieven om kinderarbeid aan te pakken. Extra steun kwam er van de MV foundation, een organisatie met expertise op het gebied van kinderarbeid, die instond voor de opleiding en begeleiding van de medewerkers van Manjari. Eind 2013 resulteerde dit in het project ‘Child Labour Free Zones’, een project met als doel kleine geografische zones te creëren waarin alle belangrijke leden van de gemeenschap kinderarbeid afwijzen en alle kinderen naar school gaan, de zogenoemde kinderarbeidvrije zones. Als pilot zijn we begonnen met vijf wijkjes. Met financiering van Stop Kinderarbeid, hebben we in 2015 het projectgebied uitgebreid om het gehele dorp Budhpura kinderarbeidvrij te maken. De Engelse natuursteenimporteur London Stone is toen ook ingestapt.”

Sociale norm | Het uiteindelijke doel van de Child Labour Free Zone-projecten in India is dat het de sociale norm wordt dat kinderen naar school gaan en niet werken, aldus Heyl. Maar volgens de programmamedewerker van de LIW zal

dat nog heel wat voeten in de aarde hebben. “Op basis van de ervaringen in Budhpura verwacht ik dat ook in andere gebieden soortgelijke omstandigheden zijn. Bijvoorbeeld de slechte toegang en kwaliteit van onderwijs. Er is nauwelijks infrastructuur – kinderen moeten de school wel kunnen bereiken –, er zijn te weinig leerkrachten, nauwelijks materialen en weinig leslokalen. Ondanks deze omstandigheden zijn er wel resultaten geboekt in Budhpura. De bevolking vraagt nu zelf aan de lokale overheid om betere scholen en meer onderwijzers voor hun kinderen. Het blijft immers de taak van de overheid om ervoor te zorgen dat kinderen kwalitatief goed onderwijs kunnen krijgen.”

Een andere positieve ontwikkeling is volgens Heyl dat de vereniging van kasseihandelaren hun beleid drastisch heeft gewijzigd. “Deze vereniging – waarvan de grootste 25 bedrijven uit de regio lid zijn – heeft jarenlang kinderarbeid in de kasseiproductie verdedigd. Of er was geen sprake van kinderarbeid – een deel van de handelaren ontkende het – of kinderarbeid was de enige manier om voldoende inkomen voor het hele gezin te vergaren, zo luidden de meningen. Manjari wist de handelaren te overtuigen dat armoede niet de enige reden voor ouders was om hun kinderen te laten werken en dat het slechts een oplossing voor de korte termijn bood. Onderwijs geeft de kinderen een betere kans om aan een toekomst te kunnen werken, zo geloofden ze. Ze kwamen tot een overeenstemming dat leden van de vereniging geen kinderen mogen laten werken in de kasseiproductie, dat het een strafbaar feit is en dat de kasseihandelaren zich samen met Manjari inzetten om kinderen te motiveren naar school te gaan. Dat laatste is van belang, omdat veel kinderen niet op een werkplaats kasseien hakken, maar thuis waar de handelaren de kasseien komen ophalen aan het eind van de dag.”

Graniet | Het project in Budhpura betreft kinderarbeid bij de productie van zandstenen kasseien. De LIW heeft vorig jaar mei het rapport ‘Rock Bottom, Modern Slavery and Child Labour in South Indian Granite Quarries’ uitgebracht. De tot dan heersende opvatting in Nederland was dat er geen kinderarbeid voorkwam bij het winnen van graniet en het vervaardigen van granieten producten, zegt Heyl.

- 1 Kinderen hakken kasseien aan de rand van het dorp. Stop kinderarbeid zet zich in voor Child Labour Free Zones.
- 2 Het uiteindelijke doel van de Child Labour Free Zone-projecten in India is dat het de sociale norm wordt dat kinderen naar school gaan en niet werken.
- 3 Bram Callewier, directeur Stoneasy.com, samen met Bharu Lal, een van de lokale jongeren uit Budhpura die zich heel actief inzet voor Manjari.

“Het was in de graniet allemaal niet zo slecht, dacht men. Uit ons onderzoek bleek werkelijk dat er toch nog 10 procent kinderarbeid werd geconstateerd in de onderzochte groeves in de deelstaat Karnataka en zo’n 60 procent van de volwassen groeewerkers werkt onder omstandigheden van moderne slavernij, zij zijn aan de groeve gebonden door schulden bij de werkgever. Verder bleek dat

Europese natuursteenbedrijven over het algemeen geen ketenonderzoek verrichten en zo niet wisten onder welke omstandigheden de producten vervaardigd werden.”

Voor het bewustwordingsproces en het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) denkt de programmamedewerker van de LIW dat er een grote rol is weggelegd voor de Nederlandse overheid. “De overheid moet naar mijn mening het goede voorbeeld geven. Als grootste opdrachtgever kan zij bijvoorbeeld criteria laten opnemen in bestekken zodat alleen producten worden ingekocht bij bedrijven die inzicht hebben in hun volledige waardeketen, risico’s op mensenrechten en milieu in kaart brengen, schendingen aanpakken en hier transparant over zijn. Dan is er pas sprake van mvo.” Een van de initiatieven van de

overheid is om convenantenprocessen op te starten. Heyl legt uit wat dat betekent: “Per sector wil de overheid dat met stakeholders een overeenstemming wordt bereikt om ketens inzichtelijk te maken, de risico’s in kaart te brengen en schendingen aan te pakken. Voor de natuursteensector hebben een aantal voorbereidende overleggen plaatsgevonden. De huidige stakeholders zijn het ministerie van Buitenlandse Zaken, ABN, VNNI, Bovatin, FNV, Artegroep, Hibin, DSE, LIW en Unicef. Het proces – dat in de nabije toekomst zal worden gestart – zal mogelijk worden gecoördineerd door de SER.”

Europees alternatief | Een consument die per se geen product wil hebben dat met kinderarbeid is geproduceerd, zou voor een Europees alternatief moeten kiezen. Deze boodschap wordt vaker door

natuursteenbedrijven gegeven. Volgens Heyl een slechte zaak, want dit resulteert niet in oplossingen voor kinderarbeid of andere arbeidsrechtenschendingen in India. “Kies voor Belgisch hardsteen als je zeker wil zijn, horen wij ook wel vaker. Dit is erg kortzichtig van de natuursteenbedrijven die dat beweren. Ze verkopen Indiase producten nog steeds. Alleen als een mondige klant ernaar vraagt, promoten ze een Europees alternatief. Je hebt als natuursteenbedrijf de verantwoordelijkheid om de keten te kennen en je niet te verschuilen achter tussenpersonen en agenten. Ik hoor trouwens ook verhalen over gemeenten die kiezen voor Europese stenen met de argumentatie dat daar zeker geen kinderarbeid of andere milieu of arbeidsrechtenschendingen bij betrokken zijn geweest. Duurzaam inkopen door de rijksoverheid zou juist positief moeten uitpakken voor bedrijven die zich wel actief inzetten om problemen in hun toeleveringsketen aan te pakken. Positieve ontwikkeling is dat in de nieuwe richtlijnen voor Europese aanbestedingen niet alleen de prijs leidend is, maar dat duurzaamheid en mvo een steeds grotere rol spelen.”

Over de grens zijn ook initiatieven te zien om kinderarbeid aan te pakken, weet Heyl. “De gemeente Gent heeft onlangs een wet aangenomen die sociale en ecologische criteria in bestekken voor publieke werken afdwingbaar maakt. En in de deelstaat Westfalen in Duitsland wil men via wetgeving grafstenen van begraafplaatsen weren waar kinderarbeid aan te pas is gekomen. Ik betwijfel of dit daadwerkelijk zal resulteren in een oplossing voor kinderarbeid in de natuursteenproductie in India; en niet resulteert in het Europese alternatief. De ervaringen met de Child Labour Free Zone-aanpak laten zien dat een gebiedsgerichte aanpak en samenwerking met alle betrokken stakeholders, waaronder ouders, leerkrachten, de lokale overheid, en bedrijven, essentieel zijn om kinderen systematisch uit het werk te halen en op school te krijgen.”

Eigen verantwoordelijkheid |

Wat kunnen de individuele bedrijven doen? “Hun eigen verantwoordelijkheid nemen”, zegt Heyl stellig. “Niet de ogen sluiten, maar actief nagaan waar je producten vandaan komen en werken aan oplossingen. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan in het ‘Responsible Stone Programme’ van TFT. Samenwerking is hierin belangrijk; gezamenlijk kunnen bedrijven

6

7

meer druk uitoefenen op leveranciers opdat zij de arbeidsomstandigheden verbeteren. En ik snap ook wel dat het voor veel bedrijven niet makkelijk is om te investeren in duurzaamheid en mvo nadat ze tenauwernood de crisis hebben overleefd; maar van Nederlandse bedrijven wordt wel verwacht dat zij de mvo-normen voor internationaal ondernemen (zoals beschreven in de OESO-richtlijnen) in acht nemen.” Staat er dan niets tegenover? “Jawel. Opdrachtgevers, bijvoorbeeld de overheden, kunnen besluiten alleen maar samen te werken met bedrijven die kunnen aantonen dat zij werken aan oplossingen voor kinderarbeid en andere problemen in hun keten. Daarnaast neemt de vraag naar duurzaam geproduceerde producten toe, consumenten willen weten waar producten vandaan komen.”

Terug naar Budhpura. Zit het werk er nu op nu meer kinderen naar school gaan? Heyl: “Zeker niet! We hebben het

hier over één dorp in India. En kinderarbeid is slechts één facet. De arbeidsomstandigheden, veiligheid en gezondheid van de werknemers moeten

worden verbeterd. Zo wordt ook samengewerkt met de Indiase overheid om silicose te detecteren. Er is dus nog veel werk te doen.”

Zelf op onderzoek

Bram Callewier, directeur van Stoneasy.com, had ook gehoord van kinderarbeid. Hij besloot zelf op onderzoek te gaan in India. Over zijn ervaringen houdt hij een blog bij. Hier een fragment.

“Ikzelf werd in 2009 voor het eerst met deze realiteit geconfronteerd bij mijn eerste bezoek aan Budhpura. Budhpura, dicht bij Kota in de staat Rajasthan, is de bakermat van de Indiase zandsteenkasseiproductie en een belangrijk aankoopgebied voor Beltrami. Enige tijd ervoor had ik al vernomen dat hierbij kinderarbeid werd ingezet. Hoewel ik het nog nooit met eigen ogen had gezien, was het niet moeilijk om geloof aan die verhalen te hechten. Ik trok op onderzoek uit om te weten te komen hoe de vork echt in de steel zat en ontdekte al snel dat kinderen in veel gevallen hun ouders hielpen om zandsteenkasseien te kappen en, in sommige gevallen, als volwaardige ‘werknemers’ aan de slag waren.”

Ook Steven Walley, managing director bij London Stone, ging ter plaatse in Budhpura op onderzoek. Walley houdt ook een blog bij, waarvan hier een fragment. “De eerste ontmoeting van de dag was met een groep jonge vrouwen bij het gemeenschapscentrum van Manjari. De vrouwen waren tussen de 17 en 21 jaar oud en hadden voorheen allemaal gewerkt in de productie van zandsteenklinkers. Veel van hen hadden geen vingerafdrukken meer door het lange werken met de handen. Gevolg hiervan was dat ze zich niet konden registreren en dus geen staatshulp kregen. Slechts één voorbeeld van de vele onbekende gevolgen van kinderarbeid. Nu waren hun omstandigheden heel anders. Bij Manjari kregen ze een opleiding tot kleermaakster om op een andere manier geld te verdienen. Oké, het zal hun levens niet direct wezenlijk veranderen. Veel van de meiden moeten na school nog steeds hard aan de slag bij het kappen van klinkers, maar ze krijgen een alternatief aangeboden voor hun toekomst buiten de steenindustrie voor als ze trouwen en het steenwingebied rondom Budhpura verlaten.”

De ervaringen van Callewier en Walley zijn te volgen op www.nochildleeftbehind.be en twitter via @BramCallewier.

- 4 Steven Walley, managing director bij de Engelse natuursteenimporteur London Stone, ging ter plaatse in Budhpura kijken hoe de situatie daar was. Hier spreekt hij met leveranciers.
- 5 Het team van Manjari, een kleinschalige ngo verankerd in de plaatselijke gemeenschap van Budhpura.
- 6 Een stakeholderbijeenkomst in India met bedrijven, overhead en mvo-initiatieven.
- 7 Niet alleen kinderarbeid moet worden gestopt, stelt Diewertje Heyl van de Landelijke India Werkgroep. Ook de arbeidsomstandigheden, veiligheid en gezondheid van de werknemers moeten worden verbeterd.